Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2012 m. birželio 14 d.*

„Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas — Laisvas asmenų judėjimas — Darbuotojų migrantų ir jų šeimos narių galimybė mokytis — Aukštojo mokslo studijų ne nagrinėjamos valstybės narės teritorijoje finansavimas — Gyvenamosios vietos sąlyga“

Byloje C-542/09

dėl 2009 m. gruodžio 18 d. pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Komisija, atstovaujama G. Rozet ir M. van Beek, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

ieškovė,

prieš

Nyderlandų Karalystę, atstovaujamą C. Wissels, J. Langer ir K. Bulterman,

atsakovę,

palaikomą

Belgijos Karalystės, atstovaujamos L. van den Broeck ir M. Jacobs,

Danijos Karalystės, atstovaujamos V. Pasternak Jørgensen,

Vokietijos Federacinės Respublikos, atstovaujamos J. Möller ir C. Blaschke, nurodžiusios adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

Švedijos Karalystės, atstovaujamos A. Falk,

įstojusių į bylą šalių,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J. N. Cunha Rodrigues (pranešėjas), teisėjai U. Lõhmus, A. Rosas, A. Ó Caoimh ir A. Arabadjiev,

generalinė advokatė E. Sharpston,

posėdžio sekretorius M.-A. Gaudissart, skyriaus vadovas,

* Proceso kalba: olandų.

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. lapkričio 10 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2012 m. vasario 16 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Savo ieškiniu Europos Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, jog darbuotojams migrantams ir jų šeimos nariams, kuriuos jie ir toliau išlaiko, kad šie galėtų gauti aukštojo mokslo studijų ne Nyderlanduose finansavimą (toliau – „mobilusis“ finansavimas), nustačiusi gyvenamosios vietos sąlygą, t. y. „trejų iš šešerių metų“ taisyklę, Nyderlandų Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal SESV 45 straipsnį ir 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje (OL L 257, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 15), iš dalies pakeisto 1992 m. liepos 27 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2434/92 (OL L 245, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 69; toliau – Reglamentas Nr. 1612/68), 7 straipsnio 2 dalį.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

2 Pagal Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnį:

„1. Darbuotojui, jei jis yra valstybės narės pilietis, turi būti sudarytos tos pačios įdarbinimo ir darbo sąlygos, kaip ir piliečiui tos valstybės narės, kurioje jis dirba, nepaisant jo pilietybės, ypač nustatant atlyginimą ir atleidžiant iš darbo, o bedarbystės atveju – grąžinant arba vėl priimant į darbą.

2. Jis naudojasi tomis pačiomis socialinėmis ir mokestinėmis lengvatomis kaip ir vietiniai darbuotojai.

<...>“

3 Reglamento Nr. 1612/68 12 straipsnyje nurodyta:

„Valstybės narės piliečio, dirbančio arba dirbusio kitos valstybės narės teritorijoje, vaikai turi būti priimti į tos šalies bendrojo lavinimo, amatų ir profesines mokyklas tomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos šalies piliečiai, jeigu vaikai gyvena toje šalyje.

Valstybės narės turi stengtis, kad tokiems vaikams būtų sudarytos kaip galima geresnės sąlygos lankyti šias mokyklas.“

Nyderlandų teisė

4 2000 m. Studijų finansavimo įstatymo (*Wet studiefinanciering* 2000, toliau – WSF 2000) 2.2 straipsnis, kuriame nustatytos sąlygos, kuriomis studentai gali gauti visą savo aukštojo mokslo studijų finansavimą, jei jie studijuoja Nyderlanduose, suformuluotas taip:

„1. Studijų finansavimas gali būti suteiktas tiems studentams, kurie:

a) yra Nyderlandų piliečiai;

b) neturi Nyderlandų pilietybės, bet <...> pagal tarptautinės organizacijos sutartį arba sprendimą studijų finansavimo srityje prilyginami Nyderlandų piliečiams <...>

<...>“

5 Dėl „mobiliojo“ finansavimo iš WSF 2000 2.14 straipsnio 2 dalies aišku, kad tokia lengvata gali pasinaudoti studentas, kuris, pirma, turi teisę gauti visą studijų finansavimą Nyderlanduose ir, antra, šioje šalyje teisėtai gyveno ne trumpiau kaip trejus iš šešerių metų iki jo priėmimo studijuoti į aukštojo mokslo įstaigą užsienyje.

6 Pagal WSF 2000 11.5 straipsnį kompetentingas ministras akivaizdžiais didelio neteisingumo atvejais gali netaikyti šio įstatymo 2.14 straipsnio 2 dalyje numatytos gyvenamosios vietos sąlygos.

7 Iki 2014 m. sausio 1 d. „trejų iš šešerių metų“ taisyklė netaikoma visiems studentams, galintiems gauti aukštojo mokslo studijų finansavimą Nyderlanduose ir norintiems tęsti šias studijas kai kuriuose pasienio regionuose, t. y. Flandrijoje ir Briuselio – sostinės regione Belgijoje, taip pat Šiaurės Reine-Vestfalijoje, Žemutinėje Saksonijoje ir Brėmene Vokietijoje.

Ikiteisminė procedūra

8 2007 m. viduryje Komisija gavo skundą dėl WSF 2000 2.14 straipsnio 2 dalyje numatytos gyvenamosios vietos sąlygos, pagal kurią tam, kad gautų „mobilųjį“ finansavimą, studentas turi tenkinti ne tik kitas sąlygas, bet ir būti teisėtai gyvenęs Nyderlanduose ne trumpiau kaip trejus iš šešerių metų iki jo priėmimo studijuoti aukštojo mokslo įstaigoje.

9 Po pasikeitimo laiškais su Nyderlandų valdžios institucijomis 2008 m. balandžio 4 d. Komisija išsiuntė Nyderlandų Karalystei oficialų pranešimą. Šiame pranešime Komisija nurodė, jog atsižvelgiant į tai, kad WSF 2000 numatyta gyvenamosios vietos sąlyga taikoma darbuotojams migrantams, įskaitant pasienio darbuotojus, ir jų šeimos nariams, ji prieštarauja Sąjungos teisės nuostatoms, susijusioms su laisvu darbuotojų judėjimu.

10 2008 m. birželio 4 d. laišku Nyderlandų Karalystė atsakė į oficialų pranešimą ir nurodė, kad „trejų iš šešerių metų“ taisyklė atitinka Sąjungos teisę ir kad ji įvykdė įsipareigojimus pagal Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį.

11 Po Komisijos tarnybų ir Nyderlandų valdžios institucijų susitikimo šios institucijos 2008 m. spalio 24 d. laišku pateikė Komisijai papildomą atsakymą. Minėtos valdžios institucijos taip pat pareiškė ketinančios pateikti Nyderlandų parlamentui įstatymo dėl „trejų iš šešerių metų“ taisyklės dalinio pakeitimo projektą.

12 2009 m. balandžio 15 d. laišku Komisija išsiuntė pagrįstą nuomonę, kurioje padarė išvadą, jog Nyderlandų Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal SESV 45 straipsnį ir Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį, ir paragino šią valstybę narę per du mėnesius nuo šios nuomonės gavimo imtis būtinų priemonių, kad į ją būtų tinkamai atsižvelgta.

13 2009 m. birželio 15 d. ši valstybė narė pakartojo savo poziciją ir pabrėžė, jog WSF 2000 numatyta gyvenamosios vietos sąlyga Sąjungos teisė nėra pažeidžiama.

Procesas Teisingumo Teisme

14 2010 m. liepos 20 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi Belgijos Karalystei, Danijos Karalystei, Vokietijos Federacinei Respublikai ir Švedijos Karalystei buvo leista įstoti į bylą palaikyti Nyderlandų Karalystės reikalavimus.

Dėl ieškinio

Šalių argumentai

15 Savo ieškinyje Komisija primena, kad 1992 m. vasario 26 d. Sprendime *Bernini* (C-3/90, Rink. p. I-1071) Teisingumo Teismas nusprendė, jog pagalba išlaikymui ir mokslui, teikiama vidurinio ir aukštojo mokslo studijoms, turi būti laikoma socialine lengvata pagal Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį. Remiantis ta pačia teismo praktika, kuri buvo patvirtinta 1999 m. birželio 8 d. Sprendime *Meeusen* (C-337/97, Rink. p. I-3289), darbuotojo migranto vaikas gali remtis minėto 7 straipsnio 2 dalimi, kad gautų savo studijų finansavimą tomis pačiomis sąlygomis, kokios taikomos darbuotojų tos valstybės piliečių vaikams, ir jam negali būti nustatyta papildoma gyvenamosios vietos sąlyga.

16 Komisija pažymi, kad remiantis nusistovėjusia teismo praktika pagal SESV 45 straipsnyje ir Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnyje numatytą vienodo požiūrio principą draudžiama ne tik tiesioginė diskriminacija dėl pilietybės, bet ir visos netiesioginės diskriminacijos formos, kuriomis, taikant kitus atskyrimo kriterijus, iš esmės pasiekiamas toks pats rezultatas. Nacionalinės valdžios institucijos, kurios remiasi nuo pagrindinio laisvo asmenų judėjimo principo nukrypstančiomis nuostatomis, kiekvienu konkrečiu atveju turi įrodyti, kad jų taisyklės yra būtinos ir proporcingos siekiamam tikslui.

17 Komisija teigia, kad WFS 2000 numatyta gyvenamosios vietos sąlyga reiškia netiesioginę diskriminaciją. Akivaizdu, kad net jeigu sąlyga būtų taikoma vienodai savo valstybės piliečiams ir kitiems Europos Sąjungos piliečiams, savaime suprantama, jog ją galėtų lengviau įvykdyti darbuotojai tos valstybės piliečiai, todėl dėl jos gali būti sudarytos nepalankesnės sąlygos būtent darbuotojams migrantams.

18 Be to, Komisijos nuomone, šia sąlyga dar labiau diskriminuojami pasienio darbuotojai ir jų vaikai, kurie, atsižvelgiant į tai, kaip jie apibrėžiami, gyvena kitoje nei dirba valstybėje narėje ir negali įvykdyti „trejų iš šešerių metų“ taisyklės. Šiuo klausimu Komisija pabrėžia tai, kad supratusi šią problemą Nyderlandų Karalystė pasiūlė iš dalies pakeisti nacionalinės teisės aktus tam, kad būtų galima suteikti „mobilųjį“ finansavimą studentams, kurie, nors ir atitinka reikalavimus, keliamus dėl aukštojo mokslo studijų Nyderlanduose finansavimo, gyveno „Belgijoje, kuriame nors Vokietijos pasienio regione ar Liuksemburge ne trumpiau kaip trejus iš šešerių metų iki studijų užsienyje pradžios“.

19 Komisija mano, kad laisvas darbuotojų judėjimas Sąjungoje yra pagrindinė teisė ir jokia nacionalinė kliūtis negali būti pateisinama, nebent ja būtų siekiama ESV sutartį atitinkančio tikslo, ji būtų grindžiama privalomuoju bendrojo intereso pagrindu, būtų tinkama užtikrinti siekiamo tikslo įgyvendinimą ir neviršytų to, kas būtina šiam tikslui pasiekti.

20 Komisija tvirtina, kad „trejų iš šešerių metų“ taisyklės būtinumas ir proporcingumas neišplaukia, kaip teigia Nyderlandų valdžios institucijos, iš 2005 m. kovo 15 d. Sprendimo *Bidar* (C-209/03, Rink. p. I-2119) ir 2008 m. lapkričio 18 d. Sprendimo *Förster* (C-158/07, Rink. p. I-8507). Tuose sprendimuose Teisingumo Teismas analizavo ekonomiškai neaktyvių studentų, kuriems netaikomas nei SESV 45 straipsnis, nei Reglamentas Nr. 1612/68 ir iš kurių nacionalinės institucijos galėjo reikalauti tam tikro integracijos priimančiojoje valstybėje narėje laipsnio, situaciją. Tačiau, Komisijos teigimu, darbuotojų migrantų ir jų toliau išlaikomų šeimos narių galimybę gauti tokias socialines lengvatas, kaip antai aukštojo mokslo studijoms teikiama pagalba, reikia vertinti remiantis būtent SESV 45 straipsniu ir Reglamentu Nr. 1612/68.

21 Privalomųjų bendrojo intereso pagrindų, kuriais galima pateisinti kliūtį įgyvendinti pagrindinę laisvo darbuotojų judėjimo teisę, sąvoka neapima biudžetinio pobūdžio argumentų. Komisija abejoja, kad siekiamo tikslo įgyvendinimą galima užtikrinti tik „trejų iš šešerių metų“ taisykle. Šiuo klausimu galimos

priemonės yra geografinės zonos, kurioje taikomas „mobilusis“ finansavimas, ir šio finansavimo trukmės apribojimas. Be to, siekiant išvengti sukčiavimo, kitų valstybių narių nei Nyderlandų Karalystė teritorijoje gali būti vykdoma kontrolė taikant koordinavimo tarp valstybių narių priemones.

22 Nyderlandų Karalystė prašo atmesti ieškinį.

23 Pirmiausia ji teigia, kad „trejų iš šešerių metų“ taisyklė nereiškia netiesioginės diskriminacijos. Minėta taisykle Nyderlanduose daugiau nei trejus metus gyvenantys darbuotojai atskiriami nuo darbuotojų, kurie tiek ilgai negyveno šioje valstybėje, nes tai yra nepanašios situacijos. Kadangi WSF 2000 2.14 straipsnio nuostatomis siekiama skatinti studijuoti už Nyderlandų ribų, tai akivaizdžiai reiškia, kad turi būti keliama gyvenimo nacionalinėje teritorijoje sąlyga. Nyderlandų Karalystė taip pat nurodo, jog Teisingumo Teismo praktikoje jau buvo pripažinti požiūrio atsižvelgiant į skirtingas gyvenamąsias vietas skirtumai.

24 Papildomai, jeigu nagrinėjamos situacijos turėtų būti laikomos panašiomis, Nyderlandų Karalystė tvirtina, kad Komisija Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsniui suteikia per plačią taikymo sritį. Iš principo šis straipsnis skirtas tik pačiam darbuotojui migrantui, o jo vaikams suteikiamos lengvatos mokymo srityje reglamentuojamos to paties reglamento 12 straipsnyje. Ši valstybė narė pabrėžia, jog šiame straipsnyje vaikams nustatoma gyvenamosios vietos sąlyga, kuri pateisinama būtent tam tikro ryšio su priimančiosios valstybės narės visuomene užmezgimu. Kadangi tokios sąlygos Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalyje nėra, jeigu ji būtų taikoma darbuotojų vaikams, būtų apeinami minėtame 12 straipsnyje nustatyti reikalavimai.

25 Be to, Nyderlandų Karalystė tvirtina, kad „trejų iš šešerių metų“ taisyklė yra objektyviai pateisinama ir proporcinga siekiamam tikslui.

26 Anot šios valstybės narės, skatinti studentų judumą galima tik jeigu „mobiliojo“ finansavimo gavėjus su Nyderlandais sieja tikras ryšys. Pirma, šiuo finansavimu siekiama suteikti galimybę studijuoti ne Nyderlanduose studentams, kurie įprastai tai darytų Nyderlanduose. Antra, jeigu būtų atsisakyta „trejų iš šešerių metų“ taisyklės, tai turėtų nepriimtinų finansinių pasekmių ir galėtų paveikti patį šios pagalbos schemos egzistavimą. Galimybę apibrėžiant gavėjus nustatyti tam tikrus apribojimus, kad finansavimas galėtų būti toliau užtikrinamas, Teisingumo Teismas pripažino minėtuose sprendimuose *Bidar* ir *Förster*.

27 Nyderlandų Karalystės teigimu, šių interesų apsauga pateisina „trejų iš šešerių metų“ taisyklės taikymą ir pagal darbo sutartį dirbantiems darbuotojams, antraip tam tikrų kategorijų studentai gautų „mobilųjį“ finansavimą, nors jis jiems ir neskirtas. Taip būtų, pavyzdžiui, dirbančių studentų atveju, kurie trumpą laikotarpį dirbtų Nyderlanduose tik tam, kad gautų minėtą finansavimą.

28 Kalbėdama apie „trejų iš šešerių metų“ taisyklės proporcingumą, Nyderlandų Karalystė pabrėžė, jog nagrinėjami interesai negali būti taip veiksmingai apsaugoti jokia kita priemone, kaip antai olandų kalbos mokėjimu, geografinių ribų, už kurių nebūtų galima gauti „mobiliojo“ finansavimo, nustatymu arba gyvenimo šalyje trukmės pailginimu. Be to, Nyderlanduose dirbančių migrantų, gyvenančių ne šioje valstybėje narėje, vaikams yra kitų galimybių gauti finansinę pagalbą, visų pirma tai yra studijų jų gyvenamosios vietos valstybėje narėje arba Nyderlandų mokslo įstaigose finansavimas.

29 Be to, Nyderlandų Karalystė primena, kad WSF 2000 11.5 straipsnyje įtvirtinta teisingumo taisyklė, konkrečiu atveju leidžianti nukrypti nuo gyvenamosios vietos sąlygos, siekiant išvengti didelio neteisingumo.

30 Galiausiai, Nyderlandų Karalystės nuomone, Komisija neatsižvelgė į tai, kad nuo 2007 m. rugsėjo 1 d. „trejų iš šešerių metų“ taisyklė netaikoma pasienio darbuotojų vaikams, kurie nori studijuoti prie Nyderlandų esančiuose regionuose, t. y. Flandrijoje ir Briuselio-sostinės regione Belgijoje, taip pat Šiaurės Reine-Vestfalijoje, Žemutinėje Saksonijoje ir Brėmene Vokietijoje. Šios gyvenamosios vietos sąlygos išimties galiojimas buvo pratęstas iki 2014 m. sausio 1 d.

Teisingumo Teismo vertinimas

31 SESV 45 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad darbuotojų judėjimo laisvė reiškia, jog įdarbinimo, darbo užmokesčio ir kitų darbo sąlygų atžvilgiu panaikinama bet kokia valstybių narių darbuotojų diskriminacija dėl pilietybės.

32 Pagal Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį darbuotojas, kuris yra valstybės narės pilietis, kitose valstybėse narėse naudojasi tomis pačiomis socialinėmis ir mokesčių lengvatomis kaip ir darbuotojai tų valstybių narių piliečiai.

33 Ši nuostata vienodai taikoma ir priimančiojoje valstybėje narėje gyvenantiems darbuotojams migrantams, ir pasienio darbuotojams, kurie, nors ir dirba šioje valstybėje narėje, gyvena kitoje valstybėje narėje (2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Geven*, C-213/05, Rink. p. I-6347, 15 punktas).

34 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką išlaikymo ir mokymo pašalpa, mokama universitetinių studijų, kurias baigus įgyjama profesinė kvalifikacija, laikotarpiu, yra socialinė lengvata, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį (1988 m. birželio 21 d. Sprendimo *Lair*, 39/86, Rink. p. 3161, 24 punktas ir minėto Sprendimo *Bernini* 23 punktas).

35 Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, jog valstybės narės suteiktas studijų finansavimas darbuotojo vaikams yra darbuotojui migrantui suteikta socialinė lengvata pagal minėto 7 straipsnio 2 dalį, kai jis ir toliau išlaiko vaiką (minėtų sprendimų *Bernini* 25 ir 29 punktai bei *Meeusen* 19 punktas).

36 Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalimi valstybė narė tuo atveju, kai jos pilietybę turintiems darbuotojams suteikia galimybę studijuoti kitoje valstybėje narėje, įpareigojama šią galimybę suteikti ir jos teritorijoje gyvenantiems Sąjungos darbuotojams (1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Matteucci*, 235/87, Rink. p. 5589, 16 punktas ir 1990 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *di Leo*, C-308/89, Rink. p. I-4185, 14 punktas).

37 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal vienodo požiūrio principą, numatytą ir SESV 45 straipsnyje, ir Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnyje, draudžiama ne tik atvira diskriminacija dėl pilietybės, bet ir visos netiesioginės diskriminacijos formos, kuriomis, taikant kitus atskyrimo kriterijus, iš esmės pasiekiamas toks pats rezultatas (žr., be kita ko, 1997 m. lapkričio 27 d. Sprendimo *Meints*, C-57/96, Rink. p. I-6689, 44 punktą ir 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-269/07, Rink. p. I-7811, 53 punktą).

38 Taip yra visų pirma kalbant apie tokią priemonę, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, kuria reikalaujama gyventi šalyje labai tikslų laikotarpį, nes grėsmė atsidurti blogesnėje padėtyje pirmiausia kyla kitų valstybių narių pilietybę turintiems darbuotojams migrantams ir pasienio darbuotojams dėl to, kad ne rezidentai dažniausiai neturi tos valstybės pilietybės (šiuo klausimu žr. 1999 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Ciola*, C-224/97, Rink. p. I-2517, 14 punktą ir 2011 m. sausio 25 d. Sprendimo *Neukirchinger*, C-382/08, Rink. p. I-139, 34 punktą). Šiomis aplinkybėmis neturi reikšmės tai, kad ginčijama priemonė tam tikrais atvejais daro įtaką ir piliečiams, negalintiems laikytis tokio kriterijaus, ir kitų valstybių narių piliečiams. Tam, kad priemonė galėtų būti laikoma netiesiogiai diskriminuojančia, nebūtina, kad ja būtų sudarytos palankesnės sąlygos visiems savo piliečiams arba būtų sudarytos nepalankesnės sąlygos tik kitų valstybių piliečiams, nepaveikiant savo piliečių (šiuo klausimu žr. 2003 m. sausio 16 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-388/01, Rink. p. I-721, 14 punktą).

39 WSF 2000 2.14 straipsnio 2 dalis grindžiama būtent tokios rūšies kriterijumi, nes pagal jį norint gauti „mobilųjį“ finansavimą visų pirma reikalaujama, kad suinteresuotasis asmuo būtų gyvenęs Nyderlanduose ne trumpiau kaip trejus iš šešerių metų iki jo priėmimo studijuoti į aukštojo mokslo įstaigą užsienyje.

40 Tačiau Nyderlandų Karalystė teigia, jog nagrinėjamoje Nyderlandų teisės normoje ne trumpiau kaip trejus metus Nyderlanduose gyvenantys darbuotojai atskiriami nuo šios sąlygos netenkinančių darbuotojų, nes jų situacijos yra skirtingos. Iš tiesų studentų judumo atžvilgiu situacija, kai Nyderlanduose gyvenantys studentai skatinami studijuoti už Nyderlandų ribų, visiškai skiriasi nuo situacijos, kai Nyderlanduose negyvenantys studentai skatinami studijuoti ne šioje valstybėje narėje. Šiai teisės normai būdinga tai, kad ji susijusi tik su asmenimis, kurie gyvena Nyderlanduose ir kurių pirmasis pasirinkimas neabejotinai būtų studijuoti šioje valstybėje narėje. Kadangi šios situacijos nepanašios, pašalinama bet kokia diskriminavimo galimybė.

41 Šiuo klausimu reikia nurodyti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką diskriminacija gali kilti tik tuomet, kai panašioms situacijoms taikomos skirtingos normos arba kai ta pati norma taikoma skirtingoms situacijoms (žr., be kita ko, 1995 m. vasario 14 d. Sprendimo *Schumacker*, C-279/93, Rink. p. I-225, 30 punktą ir 2011 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Komisija prieš Vengriją*, C-253/09, Rink. p. I-12391, 50 punktą).

42 Šio principo nediskreciniam taikymui reikia, kad situacijų panašumo kriterijus būtų pagrįstas objektyviais, lengvai identifikuojamais požymiais. Šis kriterijus negali būti grindžiamas paprasčiausia tikimybe, jog Nyderlanduose pagal darbo sutartį dirbantys, bet kitoje valstybėje narėje gyvenantys darbuotojai studijuotų ne Nyderlanduose, bet gyvenamosios vietos valstybėje narėje.

43 Kaip savo išvados 52 ir 53 punktuose nurodė generalinė advokatė, pripažinusi, kad darbuotojų migrantų vaikams, norintiems studijuoti Nyderlanduose, turėtų būti suteikta galimybė gauti tokių studijų finansavimą tokiomis pačiomis sąlygomis kaip Nyderlandų piliečiams, nepaisant to, ar jie gyvena Nyderlanduose, ar ne, Nyderlandų Karalystė netiesiogiai pripažino, kad bent jau kai kurie darbuotojų migrantų vaikai, kaip ir Nyderlandų pilietybę turinčių darbuotojų vaikai, gali norėti studijuoti Nyderlanduose, nepaisant to, ar jie gyvena šioje šalyje, ar ne. Kadangi taip yra, Nyderlandų Karalystė negali teisėtai teigti, kad gyvenamosios vietos valstybė narė beveik automatiškai lemia, kur studijuos darbuotojas migrantas arba jo išlaikomi vaikai.

44 Todėl, siekiant teisės gauti „mobilųjį“ finansavimą tikslų, Nyderlanduose dirbančio, bet kitoje valstybėje narėje gyvenančio darbuotojo migranto arba Nyderlanduose gyvenančio ir dirbančio darbuotojo migranto, kuris negali remtis ginčijama priemone reikalaujama gyvenimo šalyje trukme, situacijos gali būti lyginamos su Nyderlandų darbuotojo, kuris ir gyvena, ir dirba Nyderlanduose, situacija.

45 Papildomai Nyderlandų Karalystė nurodo, jog Komisija pernelyg plačiai aiškino Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį, nes ši nuostata iš principo susijusi tik su darbuotoju migrantu. Jo vaikams skirtoms lengvatoms, susijusioms su mokslo prieinamumu, taikomas šio reglamento 12 straipsnis, kuriame numatyta šiems vaikams taikoma gyvenamosios vietos sąlyga.

46 Nyderlandų Karalystės nuomone, minėtuose sprendimuose *Bernini* ir *Meeusen* Teisingumo Teismas, nusprendęs, jog Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalis taikoma darbuotojų migrantų vaikams, panašu, neatsižvelgė į skirtingas šių dviejų nuostatų taikymo sritis. Vis dėlto jis taip padarė tik todėl, kad bylose, dėl kurių buvo priimti minėti sprendimai, Teisingumo Teismas nagrinėjo tiesioginės diskriminacijos atvejus. Todėl reikėjo taikyti Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį. Tačiau tais atvejais, kai kalbama ne apie tiesioginę diskriminaciją, kaip ir šioje byloje, šis poreikis nėra toks imperatyvus ir reikia taikyti šio reglamento 12 straipsnį.

47 Šiuo klausimu reikia pateikti tokius argumentus.

48 Darbuotojo migranto šeimos nariai netiesiogiai naudojasi vienodu požiūriu, kuris šiam darbuotojui taikomas pagal Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį. Kadangi finansavimo suteikimas darbuotojo migranto vaiko studijoms yra darbuotojui migrantui teikiama socialinė lengvata, vaikas gali pats remtis šia nuostata, kad gautų šį finansavimą, jeigu pagal nacionalinę teisę jis suteikiamas tiesiogiai

studentui. Tačiau tokia lengvata yra darbuotojui migrantui teikiama socialinė lengvata pagal šią nuostatą, tik jeigu jis ir toliau išlaiko savo palikuonį (1987 m. birželio 18 d. Sprendimo *Lebon*, 316/85, Rink. p. 2811, 12 ir 13 punktai bei minėto Sprendimo *Bernini* 25 ir 26 punktai).

49 Tačiau Reglamento Nr. 1612/68 12 straipsniu darbuotojo migranto vaikams suteikiama savarankiška teisė į mokslą. Ši teisė nepriklauso nei nuo išlaikomo vaiko statuso (1995 m. gegužės 4 d. Sprendimo *Gaal*, C-7/94, Rink. p. I-1031, 25 punktas), nei nuo jo tėvų teisės gyventi priimančiojoje valstybėje narėje (2010 m. vasario 23 d. Sprendimo *Ibrahim*, C-310/08, Rink. p. I-1065, 40 punktas). Ji taip pat nėra suteikiama tik darbuotojo migranto vaikams, nes taikoma ir buvusių darbuotojų migrantų vaikams (minėto Sprendimo *Ibrahim* 39 punktas).

50 12 straipsnyje tik reikalaujama, kad vaikas būtų gyvenęs su tėvais arba vienu iš jų valstybėje narėje tuo metu, kai bent vienas iš tėvų gyvendamas joje turėjo darbuotojo statusą (1988 m. birželio 21 d. Sprendimo *Brown*, 197/86, Rink. p. 3205, 30 punktas ir 2010 m. vasario 23 d. Sprendimo *Teixeira*, C-480/08, Rink. p. I-1107, 52 punktas).

51 Nors Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalies ir 12 straipsnio taikymo sritys asmenų atžvilgiu yra skirtingos, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad abiejuose šiuose straipsniuose vienodai nustatoma bendra taisyklė, kuria švietimo srityje reikalaujama, kad visos valstybės narės užtikrintų vienodą požiūrį į savo piliečių ir jų teritorijoje gyvenančius kitų valstybių narių piliečių vaikus (minėto Sprendimo *di Leo* 15 punktas).

52 Kalbant apie Nyderlandų Karalystės argumentą, susijusį su minėtais sprendimais *Bernini* ir *Meeusen*, pakanka priminti, kad, remiantis šio sprendimo 37 punkte nurodyta teismo praktika, Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalimi draudžiama ne tik atvira diskriminacija dėl pilietybės, bet ir visos netiesioginės diskriminacijos formos, kuriomis, taikant kitus atskyrimo kriterijus, iš esmės pasiekiamas toks pats rezultatas.

53 Be to, kaip savo išvados 35 punkte nurodė generalinė advokatė, Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalyje numatytos pareigos užtikrinti vienodą požiūrį į asmenis taikymo srities apimtis negali priklausyti nuo diskriminacijos pobūdžio.

54 Iš to matyti, kad WSF 2000 2.14 straipsnio 2 dalyje įtvirtinus gyvenamosios vietos sąlygą nustatytas nevienodas požiūris į Nyderlandų darbuotojus ir Nyderlanduose gyvenančius arba šioje valstybėje narėje kaip pasienio darbuotojai pagal darbo sutartį dirbančius darbuotojus migrantus tiek, kiek tai susiję su galimybe gauti „mobilųjį“ finansavimą.

55 Tokia nelygybė yra Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalimi draudžiama netiesioginė diskriminacija, nebent ji yra objektyviai pateisinama. Tačiau net tokiu atveju reikia, kad ja būtų galima užtikrinti nagrinėjamo tikslo įgyvendinimą ir kad ji neviršytų to, kas būtina šiam tikslui pasiekti (žr., be kita ko, 2010 m. kovo 16 d. Sprendimo *Olympique Lyonnais*, C-325/08, Rink. p. I-2177, 38 punktą).

56 Šioje byloje Nyderlandų Karalystė remiasi dviem pagrindais, galinčiais pateisinti ginčijamą gyvenamosios vietos sąlygą. Pirma, ji būtina siekiant išvengti per didelės finansinės naštos, kuri galėtų turėti pasekmių pačiam šios pagalbos schemos egzistavimui. Antra, kadangi nagrinėjama nacionalinės teisės norma siekiama skatinti studijuoti už Nyderlandų ribų, minėta sąlyga užtikrinama, kad „mobilųjį“ finansavimą gautų tik studentai, kurie, jei neturėtų šio finansavimo, studijuotų Nyderlanduose.

57 Kalbant apie pateisinimą, pagrįstą papildoma našta, susijusia su gyvenamosios vietos sąlygos netaikymu, reikia priminti, kad nors biudžetinio pobūdžio argumentai gali būti valstybės narės socialinės politikos pasirinkimo pagrindas ir daryti įtaką socialinės apsaugos, kurią valstybė siekia įgyvendinti, priemonių pobūdžiui bei apimčiai, patys argumentai bet kuriuo atveju nėra šios politikos tikslas, todėl negali

pateisinti diskriminacijos darbuotojų migrantų atžvilgiu (šiuo klausimu žr. 2003 m. kovo 20 d. Sprendimo *Kutz-Bauer*, C-187/00, Rink. p. I-2741, 59 punktą ir 2005 m. kovo 10 d. Sprendimo *Nikoloudi*, C-196/02, Rink. p. I-1789, 53 punktą).

58 Jeigu būtų pripažinta, kad biudžetinio pobūdžio argumentais galima pateisinti nevienodą požiūrį į darbuotojus migrantus ir darbuotojus savo piliečius, tai reikštų, jog tokios esminės Sąjungos teisės normos, kaip antai nediskriminavimo dėl pilietybės principo, taikymas ir apimtis galėtų skirtis laike ir erdvėje, atsižvelgiant į valstybių narių viešųjų finansų padėtį (šiuo klausimu žr. 1994 m. vasario 24 d. Sprendimo *Roks ir kt.*, C-343/92, Rink. p. I-571, 36 punktą ir 2003 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Steinicke*, C-77/02, Rink. p. I-9027, 67 punktą).

59 Vis dėlto Nyderlandų Karalystė teigia, kad minėtame Sprendime *Bidar* Teisingumo Teismas pripažino, jog tikslas nustačius gyvenamosios vietos sąlygą apriboti pagalbos, kuria siekiama padengti iš kitų valstybių narių atvykusių studentų išlaikymo išlaidas, gavėjų skaičių siekiant užtikrinti, kad šios pagalbos suteikimas netaptų priimančiajai valstybei narei per didele našta, yra teisėtas. Ši teismo praktika buvo patvirtinta minėtame Sprendime *Förster*.

60 Reikia nurodyti, kad bylose, kuriose buvo priimti minėti sprendimai *Bidar* ir *Förster*, Teisingumo Teismas turėjo pateikti savo poziciją dėl atitinkamos valstybės narės nustatytų gyvenamosios vietos sąlygų, keliamų teikiant kitų valstybių narių pilietybę turintiems studentams, kurie neturėjo darbuotojo migranto arba jo šeimos narių statuso, stipendijas studijoms.

61 Nors Teisingumo Teismas nusprendė, kad atitinkami studentai galėtų būti priimančiosios valstybės narės įpareigoti įrodyti tam tikrą integracijos į šią valstybę laipsnį, kad gautų pragyvenimo stipendiją, vis dėlto Teisingumo Teismas taip nusprendė tik konstatavęs, kad suinteresuotiesiems asmenims netaikomos Sąjungos teisės nuostatos, susijusios su laisvu darbuotojų judėjimu, visų pirma įtvirtintosios Reglamente Nr. 1612/68 (žr. minėtų sprendimų *Bidar* 29 punktą ir *Förster* 32 ir 33 punktus).

62 Be to, 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendime *Trojani* (C-456/02, Rink p. I-7573) Teisingumo Teismas prieš patikrindamas, ar valstybės narės pilietis, kuris neturi pakankamai lėšų, gali remtis savo piliečio statusu ir SESV 21 straipsnyje numatytomis teisėmis tam, kad kitoje valstybėje narėje gautų socialinę paramą, pirmiausia nurodė nacionaliniam teismui atlikti būtiną faktų patikrinimą, kad būtų įvertinta, ar atitinkamas pilietis turi darbuotojo statusą pagal SESV 45 straipsnį.

63 Nors Teisingumo Teismo pripažinta valstybių narių teisė, su sąlyga, kad laikomasi tam tikrų reikalavimų, reikalauti, jog kitų valstybių narių piliečiai būtų tam tikru lygiu integravęsi į jų visuomenę, kad galėtų gauti socialinių lengvatų, kaip antai finansinę pagalbą studijoms, taikoma ne tik tose situacijose, kai paraišką dėl atitinkamos pagalbos pateikęs asmuo yra ekonomiškai neaktyvus pilietis, reikalavimas atitikti tokią gyvenamosios vietos sąlygą, kaip antai numatytoji WSF 2000 2.14 straipsnio 2 dalyje, siekiant įrodyti reikalaujamą integraciją, iš principo nėra tinkamas darbuotojų migrantų ir pasienio darbuotojų atveju.

64 Reikalavimas skirti darbuotojus migrantus ir jų šeimos narius nuo Sąjungos piliečių, kurie prašo pagalbos, nors yra ekonomiškai neaktyvūs, išplaukia iš 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46), 24 straipsnio. Nors šio straipsnio 1 dalyje numatyta, kad visiems Sąjungos piliečiams, gyvenantiems priimančiosios valstybės narės teritorijoje, pagal šią direktyvą „Sutarties taikymo srityje“ taikomas vienodas požiūris, jo 2 dalyje numatyta, kad valstybė narė kitų asmenų nei darbuotojai, savarankiškai

dirbantieji, tokį statusą išlaikantys asmenys ir jų šeimos nariai, atžvilgiu gali apriboti pagalbos išlaikymui, teikiamos studento stipendijos ar paskolos forma, teikimą studentams, neįgijusiems nuolatinio gyvenimo šalyje teisės.

65 Darbuotojų migrantų ir pasienio darbuotojų atveju tai, kad jie pateko į valstybės narės darbo rinką, iš principo reiškia pakankamą integracijos šios valstybės visuomenėje ryšį, dėl kurio jų atžvilgiu galima taikyti vienodo požiūrio, palyginti su darbuotojais tos valstybės piliečiais, principą socialinių lengvatų srityje. Šis principas taikomas ne tik visoms įdarbinimo ir darbo sąlygoms, bet ir su darbo sutartimi susijusioms arba su ja nesusijusioms lengvatoms, kurios paprastai suteikiamos darbuotojams tos valstybės piliečiams iš esmės dėl to, kad jie yra darbuotojai, arba dėl to, kad turi įprastą gyvenamąją vietą nacionalinėje teritorijoje (žr., be kita ko, 1998 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Martínez Sala*, C-85/96, Rink. p. I-2691, 25 punktą ir minėto Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją* 39 punktą).

66 Integracijos ryšys visų pirma atsiranda dėl to, kad priimančiojoje valstybėje narėje mokėdamas įmokas dėl pagal darbo sutartį dirbamo darbo darbuotojas migrantas taip pat prisideda prie šios valstybės socialinės politikos finansavimo ir turi turėti galimybę ja pasinaudoti tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir darbuotojai tos valstybės piliečiai.

67 Šią išvadą pagrindžia Reglamento Nr. 1612/68 trečia konstatuojamoji dalis, pagal kurią darbo jėgos mobilumas Sąjungoje privalo būti viena iš priemonių, garantuojanti darbuotojui galimybę gerinti savo gyvenimo bei darbo sąlygas ir įsitvirtinti visuomenėje, taip pat tenkinti ekonominius valstybių narių poreikius.

68 Kiek tai susiję su Nyderlandų Karalystės nurodyta piktnaudžiavimo rizika, kuri visų pirma pasireiškia, kai dirbama trumpą laikotarpį tik siekiant gauti „mobilųjį“ finansavimą, reikia pabrėžti, kad „darbuotojo“ sąvoka pagal SESV 45 straipsnį yra savarankiškas Sąjungos teisės terminas, kuris neturi būti aiškinamas siaurai. „Darbuotoju“ turi būti laikomas bet kuris asmuo, užsiimantis realia ir faktine veikla, išskyrus tokios mažos apimties veiklą, kuri laikytina nereikšminga ir pagalbine. Pagal Teisingumo Teismo praktiką darbo santykių požymis yra tai, kad asmuo tam tikrą laiką kito asmens naudai ir jo vadovaujamas vykdo veiklą, už kurią gauna atlyginimą (žr., be kita ko, 1986 m. liepos 3 d. Sprendimo *Lawrie-Blum*, 66/85, Rink. p. 2121, 16 ir 17 punktus bei 2010 m. spalio 14 d. Sprendimo *van Delft ir kt.*, C-345/09, Rink. p. I-9879, 89 punktą).

69 Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, reikia pabrėžti, jog Nyderlandų Karalystės siekiamas tikslas išvengti per didelės finansinės naštos negali būti laikomas privalomuoju bendrojo intereso pagrindu, galinčiu pateisinti nevienodą požiūrį į Nyderlandų pilietybę turinčius darbuotojus ir darbuotojus iš kitų valstybių narių.

70 Nyderlandų Karalystės nuomone, WSF 2000 2.14 straipsnio 2 dalyje numatyta gyvenamosios vietos sąlyga galiausiai gali būti pateisinama kitu objektyviu pateisinimu nei siekis išvengti per didelės finansinės naštos. „Mobiliuoju“ finansavimu taip pat siekiama padidinti studentų judumą, juos skatinant studijuoti už Nyderlandų ribų. Šios studijos ne tik praturtintų studentus, bet būtų naudingos ir, apskritai kalbant, Nyderlandų visuomenei bei, konkrečiai kalbant, Nyderlandų darbo rinkai.

71 Neginčijama, jog tikslas sudaryti palankias sąlygas studentų judumui priskirtinas prie bendrojo intereso. Šiuo klausimu pakanka pabrėžti, kad jis priskiriamas prie veiksmų, kurių pagal SESV 165 straipsnį turi imtis Sąjunga įgyvendindama švietimo, profesinio mokymo, jaunimo ir sporto politiką. Be to, iš 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacijos dėl tarptautinio mobilumo Bendrijoje švietimo ir mokymo tikslais: Europos mobilumo kokybės chartija (OL L 394, p. 5) matyti, jog mobilumas švietimo ir mokymo srityje yra neatskiriama asmenų judėjimo laisvės dalis ir vienas iš pagrindinių Sąjungos veiklos tikslų.

72 Todėl Nyderlandų Karalystės nurodytas pateisinimas, susijęs su studentų judumo skatinimu, yra privalomasis bendrojo intereso pagrindas, galintis pateisinti nediskriminavimo dėl pilietybės principo apribojimą.

73 Tačiau, kaip nurodyta šio sprendimo 55 punkte, teisės norma, kuria gali būti apribota Sutartimi garantuojama pagrindinė laisvė, kaip antai laisvas darbuotojų judėjimas, gali būti tinkamai pateisinti, tik jeigu ja galima užtikrinti siekiamo teisėto tikslo įgyvendinimą ir neviršijama tai, kas būtina jam pasiekti.

74 Kalbėdama apie WSF 2000 2.14 straipsnio 2 dalyje numatytos gyvenamosios vietos sąlygos tinkamumą, Nyderlandų Karalystė teigia, kad ši sąlyga yra garantija, kad „mobiliuoju“ finansavimu galėtų pasinaudoti tik tie studentai, kurių judumui turi būti sudarytos palankios sąlygos.

75 Tvirtindama, kad „trejų iš šešerių metų“ taisyklė būtina, kad „mobilusis“ finansavimas būtų taikomas tik vienai tiksliai apibrėžtai studentų kategorijai, Nyderlandų Karalystė rėmėsi dviem prielaidomis.

76 Pirma, Nyderlandų pagalbos studijoms ne Nyderlanduose schema yra skirta Nyderlanduose gyvenantiems studentams, kurie, jeigu nebūtų šios schemos, studijuotų šioje valstybėje narėje. Tačiau Nyderlanduose negyvenančių studentų pirmasis pasirinkimas būtų studijuoti jų gyvenamosios vietos valstybėje narėje ir todėl jų judumas nebūtų skatinamas. Studento gyvenamosios vietos valstybė narė, ar tai būtų Nyderlandų Karalystė, ar ne, beveik automatiškai lemia, kur jis studijuos.

77 Antra, Nyderlandų Karalystė pabrėžia, jog studentų judumui palankias sąlygas sudarančios politikos nuopelnai yra praturtėjimas, kurį studijos ne Nyderlanduose suteikia ne tik studentams, bet ir Nyderlandų visuomenei bei darbo rinkai, ir tikisi, jog šia schema pasinaudoję studentai po studijų grįš į Nyderlandus gyventi ir dirbti.

78 Taigi, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 43 punkte, Nyderlandai taip pat pripažino, kad kai kurie darbuotojų migrantų vaikai gali būtų linkę studijuoti Nyderlanduose, nepaisant to, ar jie juose gyvena, ar ne. Tačiau svarbu pripažinti, jog šio sprendimo 76 ir 77 punktuose nurodytos aplinkybės atspindi daugelio studentų situaciją.

79 Todėl reikia konstatuoti, jog WSF 2000 2.14 straipsnio 2 dalyje numatyta gyvenamosios vietos sąlyga yra tinkama tikslui skatinti studentų judumą pasiekti.

80 Telieka patikrinti, ar ši sąlyga neviršija to, kas būtina šiam tikslui pasiekti.

81 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką, kai nacionalinės valdžios institucijos priima nuo Sąjungos teisėje įtvirtinto principo nukrypstančią priemonę, kiekvienu konkrečiu atveju jos turi įrodyti, jog šia priemone gali būti užtikrintas nurodyto tikslo įgyvendinimas ir ji neviršija to, kas būtina jam pasiekti. Pateisinamosios priežastys, kuriomis valstybė narė gali remtis, turi būti papildytos šios valstybės priimtos priemonės tinkamumo ir proporcingumo įvertinimu ir konkrečiais įrodymais, pagrindžiančiais jos argumentus (2005 m. liepos 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Austriją*, C-147/03, Rink. p. I-5969, 63 punktas ir 2010 m. balandžio 13 d. Sprendimo *Bressol ir kt.*, C-73/08, Rink. p. I-2735, 71 punktas).

82 Taigi Nyderlandų Karalystė turi ne tik įrodyti, kad nagrinėjama nacionalinė priemonė yra proporcinga siekiamam tikslui, bet ir nurodyti aplinkybes, galinčias pagrįsti tokią išvadą.

83 Atsiliepime į ieškinį Nyderlandų Karalystė tvirtino, kad nėra jokios kitos taisyklės, kuria taip veiksmingai būtų saugomi interesai, dėl kurių priimtas WSF 2000. Sąlyga mokėti valstybinę kalbą arba turėti Nyderlanduose išduotą diplomą nėra veiksminga priemonė siekti nagrinėjamos nacionalinės teisės normos tikslo. Šios valstybės narės nuomone, tokiomis sąlygomis būtų ne tik diskriminuojama dėl pilietybės, bet ir šie kriterijai turėtų prasmę, tik jei būtų taikomi studijoms Nyderlanduose.

84 Šiuo klausimu reikia nurodyti: tam, kad Nyderlandų Karalystė galėtų įvykdyti pareigą įrodyti, jog gyvenamosios vietos sąlyga neviršija to, kas būtina, nepakanka, kad ši valstybė narė tik nurodytų dvi alternatyvias priemones, kurios, šios valstybės nuomone, yra dar labiau diskriminuojančios nei WSF 2000 2.14 straipsnio 2 dalyje numatyta sąlyga.

85 Tiesa, kad Teisingumo Teismas jau nusprendė, jog įrodinėjimo našta negali būti tokia didelė, kad valstybė narė turėtų pozityviąja prasme įrodyti, jog tomis pačiomis sąlygomis nebuvo jokios kitos galimos priemonės įgyvendinti šį tikslą (2009 m. vasario 10 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-110/05, Rink. p. I-519, 66 punktas).

86 Tačiau, kaip savo išvados 158 punkte nurodė generalinė advokatė, Nyderlandų Karalystė privalo bent jau parodyti, kodėl pasirinko „trejų iš šešerių metų“ taisyklę, o ne kokį nors kitą reprezentatyvų elementą. Šiuo klausimu reikia nurodyti, kad ši taisyklė yra per griežta. Kadangi „trejų iš šešerių metų“ taisykle nustatomas konkretus gyvenimo atitinkamoje valstybėje narėje laikotarpis, ja teikiama pirmenybė aplinkybei, kuri nebūtinai yra vienintelė, galinti parodyti realų suinteresuotojo asmens ryšio su minėta valstybe nare laipsnį.

87 Taigi reikia konstatuoti, kad Nyderlandų Karalystė neįrodė, jog WSF 2000 2.14 straipsnio 2 dalyje numatyta gyvenamosios vietos sąlyga neviršija to, kas būtina šios teisės normos tikslui pasiekti.

88 Todėl šia nacionalinės teisės nuostata įtvirtinamas nevienodas požiūris į Nyderlandų pilietybę turinčius darbuotojus ir Nyderlanduose gyvenančius arba šioje valstybėje narėje kaip pasienio darbuotojai dirbančius darbuotojus migrantus, prieštaraujantis SESV 45 straipsniui ir Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 daliai.

89 Remiantis tuo, kas išdėstyta, reikia pripažinti, jog nustačiusi darbuotojams migrantams ir jų šeimos nariams, kuriuos jie ir toliau išlaiko, kad šie galėtų gauti „mobilųjį“ finansavimą, gyvenamosios vietos sąlygą, t. y. „trejų iš šešerių metų“ taisyklę, Nyderlandų Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal SESV 45 straipsnį ir Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

90 Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Komisija reikalavo priteisti bylinėjimosi išlaidas, o Nyderlandų Karalystė pralaimėjo bylą, pastaroji turi jas padengti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. **Nustačiusi darbuotojams migrantams ir jų šeimos nariams, kuriuos jie ir toliau išlaiko, kad šie galėtų gauti aukštojo mokslo studijų ne Nyderlanduose finansavimą, gyvenamosios vietos sąlygą, t. y. „trejų iš šešerių metų“ taisyklę, Nyderlandų Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal SESV 45 straipsnį ir 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje, iš dalies pakeisto 1992 m. liepos 27 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2434/92, 7 straipsnio 2 dalį.**

2. **Priteisti iš Nyderlandų Karalystės bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.